

مدرسه بی کلاس

فناوری‌های آموزشی و یادگیری‌های غیررسمی

« مصطفی معصومی / کارشناسی علوم تربیتی »

« هانیه سادات طباطبائی / کارشناسی آموزش زبان انگلیسی »

اشاره

ما در جامعه‌ای اطلاعاتی زندگی می‌کنیم که فرصت‌های بی‌پایانی را برای انواع یادگیری فراهم می‌آورد. یادگیری غیررسمی از طریق تجربه زندگی، گروه‌های کاری، استفاده از اینترنت، شبکه‌های اجتماعی، حضور در اماکن عمومی، تجمعات و محافل، و استفاده از وسایل نقلیه عمومی به دست می‌آید. این نوع یادگیری نه تنها در محیط‌های غیررسمی آموزشی، بلکه در محیط‌های رسمی آموزش و در دل فعالیت‌های هدفمند و برنامه آموزشی مصوب آن‌ها نیز وارد شده است. در این میان، بهره‌گیری از فناوری‌های به‌روز در آموزش، زمینه مناسبی را برای این نوع یادگیری فراهم کرده است، چرا که این فناوری‌ها ویژگی‌هایی دارند که می‌توانند در ایجاد و اکتساب یادگیری غیررسمی نقش مهمی داشته باشند.

کلیدواژه‌ها: فناوری آموزشی، یادگیری رسمی، یادگیری غیررسمی، یادگیری مادام‌العمر

« بنیان‌های نظری

گسترش فناوری‌های نوین در عرصه الکترونیک و رایانه در چند دهه گذشته، انواع گوناگونی از برنامه‌های الکترونیکی و رایانه‌ای مبتنی بر اینترنت، تلفن همراه، ماهواره و بازی‌های رایانه‌ای را در جهان پدیدار کرده است. این فناوری‌ها برای یادگیری و دانش، بدون توجه به مرزهای جغرافیایی یا اجتماعی، فرصت‌های جدیدی ایجاد کرده‌اند. فناوری‌های دیجیتال در زندگی روزمره نقش مهمی ایفا می‌کنند و در نتیجه آموزش و پرورش فرصت‌هایی برای یادگیری و آموزش به روش‌های رسمی و غیررسمی در اختیار دارد. فناوری‌هایی که در خدمت آموزش قرار می‌گیرند، به‌طور اجتناب‌ناپذیری سبک جدید یادگیری رسمی و غیررسمی را شکل می‌دهند (کاپلان و دیگران، ۲۰۱۶: ۵۹-۶۸). براساس تحقیقات صورت گرفته،

غیررسمی در بیشتر موارد به‌طور غیر عمدی رخ می‌دهد و در نهایت به صدور گواهینامه منجر نمی‌شود. یادگیری غیررسمی به‌عنوان فرایند مادام‌العمر کسب اطلاعات، نگرش‌ها، مهارت‌ها و دانش در نظر گرفته می‌شود (بارتلت - براگ، ۲۰۱۱).

ویژگی‌های یادگیری غیررسمی

مهم‌ترین خصوصیات یادگیری غیررسمی عبارت‌اند از:
 ■ برنامه‌دستی و ساختار حرفه‌ای ندارد، بلکه به‌طور تصادفی و گاه‌به‌گاه اتفاق می‌افتد و براساس نیازهای کاربردی تغییر می‌یابد.
 ■ از لحاظ آموزشی طرح‌ریزی نشده و الزاماً حول موضوع درسی به‌خصوصی نیست

- نهادی رسمی آن را سازمان‌دهی و تأمین مالی نمی‌کند.
 - بیشتر جنبه‌ عملی دارد تا تئوری.
 - نوعی یادگیری خودجوش و خودمحور است که با محرک ذاتی و درونی فعال می‌شود.
 - به‌طور عمومی، تا زمانی که فرد به اهداف موردنظر خود (دانستن درباره‌ موضوعی خاص) نرسد، ادامه می‌یابد.
 - تنها معلم یا طراح دوره آموزشی آن را ارائه نمی‌کند، بلکه خودهدایتگر است؛ هرچند امکان دارد منبع این یادگیری‌ها فعالیت‌های معلم باشد.
 - با تمرین حرفه‌ای ارتباط نزدیکی دارد.
 - راهی برای کیفیت‌بخشی به زندگی و حل مسائل آن است.
- منابع نشان می‌دهند ۷۰ تا ۹۰ درصد از فعالیت‌های یادگیری از نوع غیررسمی‌اند (نجفی و همکاران، ۱۱۳۹۱: ۲۲۶-۱۹۷). نمودار ۱ تفاوت میان این دو نوع یادگیری را نشان می‌دهد.

فناوری‌های آموزشی

می‌توانند فضاها را غیررسمی

یادگیری مشارکتی باشند. سازنده‌گرایی اجتماعی و ارتباط‌گرایی نخستین نظریه‌هایی هستند که یادگیری و به‌ویژه یادگیری غیررسمی از طریق رسانه‌های اجتماعی را می‌توان از دریچه آن‌ها بررسی کرد (بینگهام کورنر، ۲۰۱۵). ماهیت این نظریات بر استقلال یادگیرنده و فعل و انفعالات و پردازش‌های درون مغزی او مبتنی است. به‌همین دلیل می‌توان با بهره‌گیری از این رویکردها به توجیه و گسترش یادگیری‌های غیررسمی اقدام کرد.

یادگیری غیررسمی

به یادگیری حاصل از کارهای روزانه، فعالیت‌های خانوادگی یا اوقات فراغت یادگیری غیررسمی گویند. این نوع یادگیری اغلب اهداف یادگیری، زمان یادگیری و پشتیبانی آموزشی سازمان‌دهی شده یا ساختار ندارد. یادگیری

یادگیری رسمی

یادگیری از طریق مؤسسات

عمدی

صدور گواهی

دارای ساختار در زمان یادگیری، اهداف یادگیری و موضوعات یادگیری

یادگیری غیررسمی

نتیجه فعالیت‌های مرتبط با کار خانواده و اوقات فراغت

عمدی اما در اغلب اوقات غیرعمدی

عدم صدور گواهی

انعطاف‌پذیر و بدون ساختار در زمان یادگیری، اهداف یادگیری و موضوعات یادگیری

نمودار ۱. تفاوت یادگیری رسمی و غیررسمی

»»
**یادگیرندگان در یادگیری
غیررسمی نیازمند هیچ نوع
تجربه یادگیری قبلی یا پیش نیاز
نیستند و برای شروع یادگیری
یک موضوع جدید، فقط به میل و
رضایت خود نیاز دارند**
««

زندگی می‌کنیم که فرصت‌های بی‌پایانی را برای یادگیری غیررسمی فراهم می‌آورد. یادگیری غیررسمی از طریق تجربه زندگی و کار، کارشناسان و همکاران در محل کار، گروه‌های کاری، استفاده از اینترنت، راهنمایی‌ها و دستورالعمل‌ها، و شبکه‌های حرفه‌ای به دست می‌آید. فناوری‌های آموزشی دیجیتال در زندگی یادگیرندگان نقش مهمی ایفا می‌کنند و در نتیجه آموزش و پرورش فرصت‌هایی برای یادگیری و آموزش به هر دو روش رسمی و غیررسمی در اختیار دارد. فناوری‌های آموزشی به یادگیرندگان امکان می‌دهند به محتوای گسترده‌ای که آموزش و پیشرفت حرفه‌ای در یک دوره آموزشی درازمدت ممکن می‌سازد، دسترسی پیدا کنند و این مهم به عدالت آموزشی و بهبود کیفیت و دسترسی آسان به مواد یادگیری کمک می‌کند. با توجه به آنچه گفته شد، فناوری‌های آموزشی قابلیت‌هایی دارند که می‌توانند بستری مناسب برای یادگیری غیررسمی یادگیرندگان باشند. با بهره‌گیری از انواع فناوری‌های آموزشی می‌توانیم زمینه را برای یادگیری مادام‌العمر فراهم کنیم.

« فناوری‌های آموزشی و یادگیری‌های غیررسمی

پیشرفت در فناوری‌های جدید و ترکیب آن‌ها با تغییرات جامعه، انگاره‌های جدیدی را در آموزش و یادگیری خلق کرده‌است. این تغییرات بر سیستم‌های یادگیری و آموزشی تأثیر فراوانی دارند. ذی‌نفعان در پارادایم یادگیری و آموزش، به محیط‌های یادگیری توانمند و پشتیبانی شده از طریق طراحی مناسب منابع نیاز دارند. آن‌ها به آموزش مبتنی بر پاسخ‌گویی به تقاضا، در هر زمان و هر کجا و با کیفیت بالا و پشتیبانی خوب نیازمندند و این همان یادگیری غیررسمی است که به کمک انواع فناوری‌های به‌روز و نوظهور قابل تحقق است. تأمین کنندگان آموزش باید سیستم‌های یادگیری مؤثر و کارا را توسعه دهند تا نیازهای یادگیرندگان را به همه انواع یادگیری، به‌خصوص یادگیری غیررسمی و مادام‌العمر، برآورده کنند. تحقیقات در زمینه فعالیت‌های یادگیری غیررسمی در بسترهای مبتنی بر فناوری‌های آموزشی نشان می‌دهد یادگیری غیررسمی از این طریق، رشد مهارت‌های کلیدی برای قرن ۲۱ را تسهیل می‌کند. فناوری‌های آموزشی به یادگیرندگان امکان می‌دهند به تولید محتوای دیجیتال و انتشار آن به‌صورت آنلاین بپردازند. بدین ترتیب، منابع عظیمی از محتوای دیجیتالی توسط یادگیرندگان تولید و در اختیار دیگر یادگیرندگان و معلمان قرار می‌گیرند و در نتیجه یادگیرندگان را به‌سوی رویکردهای فعالانه‌تر سوق می‌دهند. فناوری‌های آموزشی یادگیرندگان را به یکدیگر می‌پیوندند و به متخصصان امکان می‌دهند از دانش همتایان خود در سراسر جهان در زمینه دانش خاص بهره‌مند شوند. همچنین، به افراد کمک می‌کنند در پروژه‌ای خاص با موضوع مشترک با یکدیگر همکاری کنند، منابع را گردآوری و از تخصص و مهارت‌های گروهی برای رسیدن به هدفی مشترک استفاده کنند. این ابعاد (تولید محتوا، انتشار، پیوند و همکاری) چهار بعد یادگیری غیررسمی در محیط‌های آموزشی مبتنی بر فناوری شناخته می‌شوند (چن و بریر، ۲۰۱۲).

« بحث و نتیجه‌گیری

امروزه فرصت‌های جدیدی برای یادگیری و دانش، بدون توجه به مرزهای جغرافیایی یا اجتماعی، وجود دارد. ما در جامعه‌ای اطلاعاتی

منابع

۱. نجفی، تکتم؛ آتشی، سید حسین؛ جعفری، علیرضا (۱۳۹۱). بررسی و مقایسه وضعیت یادگیری رسمی و غیررسمی و منابع آن در دانشجویان (مطالعه موردی). دانشگاه افسری امام علی (ع). فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت نظامی. ۱۲(۶۸).
2. Bartlett-Bragg, A. (2011). Reflections on pedagogy: Reframing practice to foster informal learning with social software.
3. Bingham, T., Conner, M. (2015). The New Social Learning: A Guide to Transforming Organizations through Social Media. USA: ASTD Press.
4. Chen, Baiyun, Bryer, Thomas. (2012). Investigating Instructional Strategies for Using Social Media in Formal and Informal Learning. University of Central Florida: the international review of research in open and distance learning. 13(1).
- Kaplan, M., Michael (2016). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. Business Horizons.